

Wojciech Giermaziak, Elżbieta Jastrzębska

30 lat działalności Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Częstochowie na rzecz częstochowskiej służby zdrowia

Forum Bibliotek Medycznych 7/1 (13), 153-163

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dr Wojciech Giermaziak
Warszawa – GBL

Mgr Elżbieta Jastrzębska
Częstochowa – O/GBL

30 LAT DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU GŁÓWNEJ BIBLIOTEKI LEKARSKIEJ W CZĘSTOCHOWIE NA RZECZ CZĘSTOCHOWSKIEJ SŁUŻBY ZDROWIA

Abstract

Article presents Thirty years activity of Medical Library in Częstochowa city. It discusses the implementation of the tasks of the library and reading needs. This justifies the importance of rapid access to scientific information and access to databases and bibliographic. Presents the participation of library employees who had prepared in scientific and medical events and cultural activities. Shows the figure of doctor Mr. Władysław Biegański - deserved doctor of the city Czestochowa, mentions the World Congresses of Medical Polonia and doctors community from Częstochowa who had prepared this event. .

Streszczenie

Artykuł przedstawia trzydziestoletnią działalność Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Częstochowie. Omawia zadania biblioteki i realizację zapotrzebowań czytelniczych. Uzasadnia wagę szybkiego dostępu do informacji naukowej i dostęp do baz danych czasopiśmienniczych i bibliograficznych. Prezentuje współdziałanie pracowników Oddziału w przygotowywanych w mieście wydarzeniach naukowo-medycznych i kulturalnych.

Przedstawia postać dr Wł. Biegańskiego – zasłużonego lekarza Częstochowy, wspomina o Światowych Kongresach Polonii Medycznej, której inicjatorami byli częstochowscy lekarze.

W marcu 2013 roku minie 30 lat działalności Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Częstochowie. W ciągu tych lat, istnienie Oddziału, wpisało się nierozzerwalnie w historię miasta i związało z lokalnym środowiskiem medycznym i kulturalnym.

Oddział powołany został w listopadzie 1982 roku decyzją Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Pierwsza lokalizacja Oddziału - dom dr Władysława Biegańskiego i pamiątkowa tablica

Decyzję tę poprzedziły kilkuletnie starania częstochowskiego środowiska lekarskiego reprezentowanego wówczas przez Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie, władze miejskie i wojewódzkie oraz przychylność dyrekcji GBL w Warszawie.

W marcu 1983 roku dyrekcja GBL w Warszawie uruchomiła Oddział, nadając mu regulamin organizacyjny i zatrudniając pracownika na stanowisko kierownika.

Do zadań Oddziału należało gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie wydawnictw - książek i czasopism z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych oraz prowadzenie naukowej informacji medycznej.

Biblioteka miała służyć fachowym pracownikom służby zdrowia, ale także pracownikom naukowym częstochowskich uczelni, studentom uczniom i mieszkańcom miasta.

Towarzystwo Lekarskie zaproponowało na siedzibę Oddziału lokal w zabytkowym domu, w którym żył i pracował dr Władysław Biegański, gdzie mieściło się wówczas także Towarzystwo Lekarskie.

Budynek wymagał jednak kapitalnego remontu oraz adaptacji pomieszczeń dla potrzeb biblioteki. Rok 1983 był okresem trudnym dla prowadzenia remontu, ale dzięki zaangażowaniu środowiska lekarskiego i życzliwości dyrekcji różnych zakładów udało się wykonać remont pomieszczeń, a nawet renowację elewacji całego budynku.

Oddział posiadał dogodną lokalizację w centrum miasta, dysponował dwoma magazynami, wypożyczalnią i czytelnią. Czytelnia użytkowana była wspólnie z Towarzystwem Lekarskim, które kilka razy w miesiącu organizowało zebrania naukowe lekarzy różnych specjalności oraz posiedzenia Zarządu. W czytelnii organizowano także wystawy tematyczne np. poświęcone kolejnej rocznicy dr Wł. Biegańskiego. To z jego

Uroczyste otwarcie Oddziału.
Prof. Z. Lewicki przecina wstęgę

W losy Oddziału wplotły się jednak przemiany dokonujące się w Polsce. Od stycznia 1991 roku właściciel budynku, który odkupił dom od spadkobierców dr Biegańskiego, zażądał opłaty czynszu w takiej wysokości, że dalsze korzystanie z tego lokalu stało się niemożliwe.

Rozpoczęto poszukiwanie nowego pomieszczenia. Okres był bardzo trudny, gdyż podobny los dotknął wiele innych instytucji kulturalnych i placówek służby zdrowia w mieście.

inicjatywy w roku 1901 odbyło się zebranie założycielskie Towarzystwa Lekarskiego, a przy nim założona została biblioteka medyczna.

Oddział rozpoczynał działalność dysponując 1155 wol. opracowanych książek i 763 wol. roczników czasopism. Na księgozbiór ten złożyły się przekazane Oddziałowi zbiory z biblioteki Towarzystwa Lekarskiego oraz około 500 wol. wydawnictw przekazanych przez GBL w Warszawie.

Uroczyste otwarcie Oddziału miało miejsce 25 X 1984 roku i połączone było z Jubileuszową Sesją Naukową zorganizowaną przez Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie. W Sesji i uroczystym otwarciu wzięli udział przedstawiciele władz miejskich i wojewódzkich oraz zaproszeni goście, a wśród nich prof. dr hab. med. Julian Aleksandrowicz, prof. dr hab. med. Zdzisław Lewicki, prof. dr hab. med. Bruno Szczygieł.

Fakt otwarcia Oddziału przyjęty został z uznaniem, a wyrazem tego były artykuły i wzmianki w prasie lokalnej.

Z biegiem lat zbiory Oddziału zwiększały się i przybywało czytelników. Wszystkie koszty utrzymania Oddziału ponosiła Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie. Stan taki trwał do r. 1990.

Czytelnia czasopism w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym

Jak bardzo losy biblioteki były bliskie środowisku, świadczył fakt, że w poszukiwanie lokalu włączyły się instytucje medyczne, władze miasta, lekarze, a nawet osoby prywatne.

Dzięki zaangażowaniu się w tę sprawę Lekarza Wojewódzkiego i przychylności dyrekcji Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego, podjęto najkorzystniejszą decyzję, a mianowicie umieszczenia oddziału w tym obiekcie.

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w tym czasie był jeszcze w budowie. Dla Oddziału przeznaczono pomieszczenia planowane na bibliotekę szpitalną.

Po niewielkich zmianach i adaptacji rozwiązanie problemu okazało się bardzo udane.

W maju 1991 roku biblioteka wznowiła swoją działalność. Wkrótce, w tymże roku, otwarty został w Szpitalu pierwszy oddział. Sukcesywnie oddawano do użytku następne oddziały szpitalne, wyposażane w nową aparaturę i sprzęt.

Biblioteka, która już działała, stała się jedną z części szpitala, a dla wielu młodych lekarzy, którzy podejmowali pracę w nowo otwartej placówce i przygotowywali się do specjalizacji I i II stopnia, była miejscem bezpośredniego dostępu do fachowej literatury medycznej. W szpitalu odbywały się także szkolenia dla lekarzy i średniego personelu medycznego.

Magazyn druków zwartych

Biblioteka zyskiwała coraz większe uznanie w środowisku, rozwijała się. Ze względu na dostępność i ogólnomedyczny profil zbiorów z usług Oddziału korzystał szeroki i bardzo zróżnicowany krąg użytkowników.

Oprócz lekarzy odbiorcami usług bibliotecznych były pielęgniarki, położne, ratownicy medyczni, farmaceuci, rehabilitanci, fizjoterapeuci, psycholodzy, dietetycy, pracownicy naukowcy, studenci, a także uczniowie szkół o profilu medycznym.

Personel Oddziału służył pomocą metodyczną w przygotowywaniu prac licencjackich i magisterskich, poradami bibliograficznymi, pośrednictwem w przekazywaniu informacji z GBL w Warszawie i z innych placówek.

W szerokim zakresie usług służących realizacji zapotrzebowań czytelniczych coraz pilniejsza stała się z czasem potrzeba wyposażenia biblioteki w komputer.

Szukaliśmy sponsora. Z pomocą przyszła Okręgowa Izba Lekarska w Łodzi, która przekazała w roku 1993 dotację wystarczającą na zakup komputera i kserokopiarki. Drugi komputer został zakupiony dla Oddziału w roku 1994 przez Urząd Wojewódzki

w Częstochowie. Dwa następne komputery oraz urządzenie wielofunkcyjne z drukarką, kserokopiarką, skanerem i faksem, a także nowe ksero otrzymaliśmy z Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie.

Od początku 2000 roku wystąpiły znaczne ograniczenia budżetowe, co spowodowało rezygnację z prenumeraty czasopism zagranicznych. W tej sytuacji nieoceniony stał się dostęp do internetu.

Liczne środowisko medyczne, doskonalące swoje kwalifikacje, a także prowadzące prace dydaktyczne, naukowe i wydawnicze potrzebowało szybkiego dostępu do informacji naukowej w postaci tematycznych zestawień piśmiennictwa, reprodukcji tekstów publikacji krajowych i zagranicznych. Realizację tej potrzeby umożliwiała bezpośrednia łączność z GBL w Warszawie, a za jej pośrednictwem dostęp online do baz czasopiśmienniczych i bibliograficznych. Wymogiem nowoczesnej nauki jest szybkie dotarcie do jak najszerzych zasobów informacyjnych. Obecnie można bezpośrednio łączyć się z takimi bazami danych jak: Elsevier Science Direct, EIFL-EBSCO, Wiley Online Library, OVID, Lippincott, Williams&Wilkins, Springer Link, ABE, Medline PubMed. Cenioną i często wykorzystywaną jako źródło informacji bibliograficznej jest, aktualizowana co kwartał, opracowywana w GBL w Warszawie baza Polska Bibliografia Lekarska, którą otrzymujemy na płytach CD.

Wskutek wzrastających kosztów i skromnego budżetu, wielokrotnie jeszcze zdarzało się, że zmuszeni byliśmy do poszukiwania finansowego wsparcia, by nie obniżyć poziomu usług Oddziału. Nasze problemy spotykały się ze zrozumieniem lokalnej społeczności medycznej, a sygnalizowane trudności Oddziału znajdowały żywy oddźwięk w miejscowej prasie.

Wsparcie finansowe otrzymaliśmy od Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego, Okręgowej Izby Lekarskiej w Częstochowie, Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych, Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego Oddziału w Częstochowie, a środki przeznaczone były na zakup czasopism i nowości z literatury medycznej.

W takich warunkach Oddział działał przez 20 lat.

W roku 2010 połączono dwa szpitale wojewódzkie Wojewódzki Szpital Specjalistyczny i Wojewódzki Szpital Zespolony oraz podjęto decyzję o przeniesieniu Biblioteki ze Szpitala Specjalistycznego do Szpitala Zespolonego, znajdującego się w sąsiedniej dzielnicy miasta.

Mimo protestów i petycji wnoszonych przez lekarzy i pielęgniarki przeniesiono bibliotekę do innych pomieszczeń, mniej funkcjonalnych i oddalonych od oddziałów szpitalnych.

Przeprowadzka odbyła się sprawnie i po miesiącu wznowiliśmy działalność.

Pod nowym adresem bardzo szybko odnaleźli nas czytelnicy, co potwierdzało rację istnienia Oddziału w Częstochowie.

Wypożyczalnia i czytelnia w nowej siedzibie

Obecnie posiadamy księgozbiór liczący 7 462 wol. druków zwartych oraz 1 771 wol. roczników czasopism.

Biblioteka jest dostępna dla czytelników od poniedziałku do piątku w godzinach: 9⁰⁰ – 15¹⁵, we środy od 10⁰⁰ – 18⁰⁰.

Pracownicy biblioteki poza obsługiwaniem czytelników podnoszących kwalifikacje współuczestniczyli w wyszukiwaniu i sprowadzaniu materiałów dla autorów przygotowujących publikacje dokumentujące historię medycyny w Częstochowie.

Autorem kilkunastu książek o tej tematyce jest dr Mieczysław Wyględowski m.in. „Ochrona zdrowia w Częstochowie w XIX –XX wieku.”, „Ochrona zdrowia w latach 90-tych XX wieku”, „Almanach Lekarzy Częstochowy” oraz dr Beata Zawadowicz - aktualny Prezes Towarzystwa Lekarskiego, autorka albumu „Dr Władysław Biegański - Częstochowianin Stulecia – patron współczesnych lekarzy”.

Zasoby Biblioteki były także wykorzystywane przez autorów prelekcji, referatów i publikacji w tym przez pracowników naukowych i dydaktycznych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

W ciągu minionych 30 lat, codziennej pracy bibliotecznej, towarzyszyły działania Oddziału na rzecz różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych organizowanych w naszym mieście przez organizacje samorządowe np. Urząd Miasta, bądź społeczne - Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie.

Popiersie i zrekonstruowany gabinet dr Władysława Biegańskiego

Ławeczka dr Władysława Biegańskiego

Od początku działalności, kierownik biblioteki zapraszany był na posiedzenia Zarządu TLCz i uczestniczył w organizacji i przygotowywaniu takich wydarzeń jak np. sesje naukowe, seminaria, kongresy, wystawy.

Niejednokrotnie były one poświęcane dr Wł. Biegańskiemu, wielkiemu częstochowskiemu lekarzowi, etykowi, naukowcowi i społecznikowi.

Z inicjatywy Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego odsłonięto w roku 1997 popiersie doktora, natomiast w roku 2007 zakrojone na szeroką skalę i trwające przez cały rok, odbywały się obchody 150 rocznicy urodzin i 90 rocznicy śmierci dr Wł. Biegańskiego.

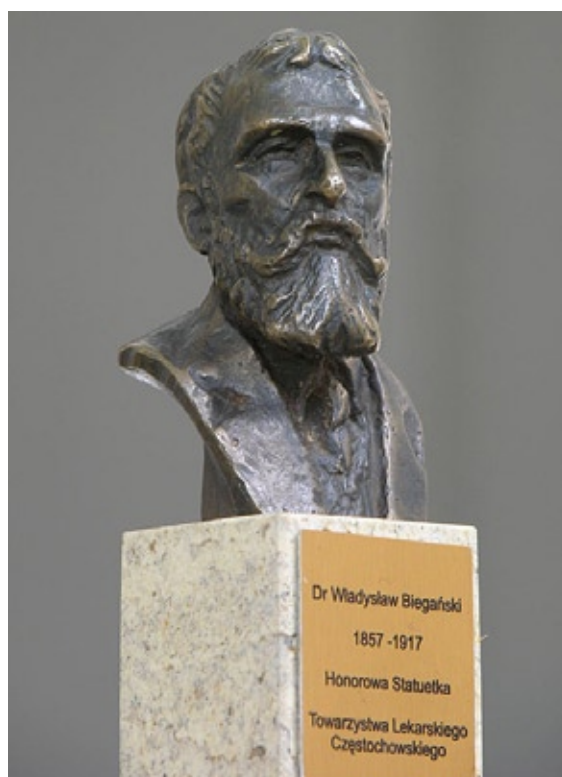
Uprzedzając zbliżające się rocznice, w roku 2006 Muzeum Częstochowskie, wypożyczyło z GBL w Warszawie pamiętki po dr Biegańskim i zorganizowało wystawę poświęconą temu wybitnemu lekarzowi - częstochowianinowi.

W roku 2008 Częstochowa świętowała odsłonięcie Ławeczki doktora Władysława Biegańskiego. Pomysł ustawienia ławeczki powstał z inicjatywy Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego i jego obecnej prezes dr Beaty Zawadowicz.

Usytuowanie ławeczki w centrum Częstochowy nie było przypadkowe. Siedzący na „Ławeczce” dr Biegański za plecami ma bibliotekę miejską nazwaną jego imieniem, której utworzenie zapoczątkował i spogląda na kamienicę, sąsiadującą ze szpitalem, w którym był lekarzem naczelnym i który przez lata pracy bardzo unowocześnił.

Medal okolicznościowy wydany z okazji Roku Doktora Władysława Biegańskiego

Statuetka im. dr Władysława Biegańskiego

Z inicjatywy częstochowskich lekarzy m.in. dr Zenona Rudzkiego, Mieczysława Wyględowskiego, Krzysztofa Muskalskiego i Leszka Gostkowskiego została zrealizowana idea międzynarodowych spotkań lekarzy – przedstawicieli Polonii.

Po roku 1989 zaistniały warunki do zorganizowania kontaktów z lekarzami z Zachodu i państw byłego bloku komunistycznego.

Częstochowa stała się kolebką Kongresów Polonii Medycznej. W roku 1991, zorganizowano I Światowy Kongres Polonii Medycznej, który zgromadził około 1100 uczestników z 22 krajów.

II Kongres miał miejsce w roku 1995 i odbywał się w Częstochowie, Łodzi i Katowicach, zaś III Kongres w roku 1997 odbył się w Częstochowie i Krakowie.

Kongresy IV i V odbyły się poza Częstochową, natomiast VI Kongres w roku 2006, w całości odbył się w Częstochowie, a organizatorem była Okręgowa Izba Lekarska w Częstochowie. Udział w nim wzięło 1400 lekarzy z całego świata.

Na zaproszenie organizatorów, we wszystkich uroczystościach brali udział także pracownicy Oddziału.

Wielokrotnie uczestniczył w nich również dyrektor GBL w Warszawie ś.p. prof. dr hab. Janusz Kapuścik oraz pracownicy poszczególnych działów biblioteki.

Byliśmy także uhonorowywani odznaczeniami, w tym Medalem Okolicznościowym, wydanym w roku 2007 z okazji Roku Doktora Wł. Biegańskiego oraz statuetką – najwyższym odznaczeniem Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego.

Bibliografia

Biblioteka lekarska. Dostęp do informacji ze świata nie wyjeżdżając z Częstochowy. *Życie Częstochowy* 1985 nr 239

Gawrychowski Stanisław: Przemówienie inauguracyjne na otwarcie Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Częstochowie. W: Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie w latach 1945-1984. Częstochowa 1985 s.13-15

Gospodarze miasta przy telefonie „Życia”. Dwie godziny szczerzej i otwartej rozmowy. *Życie Częstochowy* 1990 nr 243

Jastrzębska Elżbieta: Otwarcie Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Częstochowie. *Biul. GBL* 1985 R. 31 nr 338 s. 87-88

Jastrzębska E. Dziesięciolecie Oddziału GBL w Częstochowie. *Biul. GBL* 1994 R. 40 nr 349 s. 93-94

Jastrzębska Elżbieta: III Światowy Kongres Polonii Medycznej 1997 VI 24-28 Częstochowa –Kraków *Biul. GBL* 1998 R. 54 nr 357 s.130-133

Lekarze mają swoją bibliotekę. Od fachowej literatury po skrypty i atlasy. *Życie Częstochowy* 1984 nr 260

Nowak Z. Otwarto filię Głównej Biblioteki Lekarskiej. *Gazeta Wyborcza* 1984 nr 44/1472

Zaciskanie pasa. Czynyś nie do przyjęcia. *Gazeta Wyborcza, Gazeta w Częstochowie* z dn. 16 IX 2000 r.